

BORONKAY SOMA

Színházi dramaturg vagyok, és az eddig megszerzett munkatapasztalataimból tudom, hogy amíg nem látom, hogy mi is a feladatom és a szerepem egy próbafolyamatban addig nem tudok teljes értékű munkát végezni. Ez igazából egy állandó identitáskeresés, minden egyes munkában újból és újból meg kell találni a helyet, a szerepet és a feladatokat.

Éppen ezért, amikor bekerültem a Halász Péter-kutatócsoportba és megkaptam a próbafolyamatokat tartalmazó dvd-ket, egyből próbáltam megtalálni az én szerepemet ebben az eléggé bizarr helyzetben. Ugyanis tulajdonképpen egy húsz évvel ezelőtti próbafolyamatban vettem részt, amihez azonban semmi közöm, csak egy megfigyelő, egy tv-néző voltam. Viszonyt kialakítani ehhez a több száz órányi anyaghoz nem volt nehéz, mert az embert elég hamar berántja a folyamat, megkedveli az alkotókat, a gondolkodásmódjukat, a humorukat, a kreativitásukat.

Ugyanakkor van egyfajta folyamatos, többszörös elidegenítést, ami bennem kettős érzetet okozott. Egyrészt lelkesített, pont az, hogy fizikálisan nem lehetek jelen, ráadásul csak kis részeket kapok az egészből. Leginkább azt szerettem volna, ha warholi real time-ban nézhetném végig ezt az időszakot Halász Péter és a Katona életéből. Ez az egész nyüzsgéshangulat felerősítette a voyeurizmusomat. A résztvevők kreativitása inspirált, lelkesített arra, hogy minél többet nézzek belőle. Másrészt idegesített is. Idegesített, hogy képernyőn keresztül nézem, hogy könnyen elterelődik a figyelmem, hogy megszakítható.

Erre még pluszban rájött az egyik feladatom, hogy az előadások szövegét le kellett gépelni. Fárasztó és nem túl izgalmas feladat volt, nagyon nem szerettem. De ez is adott egyfajta új szemléletmódot. Egy többszörös elidegenítést. Általában úgy dolgoztam, hogy először megnéztem az előadást, hogy tudjam, miről szól. Aztán nekikezdtem újból, ekkor már fejhallgatóval a fejemen. Hallás után gépeltem, mint egy hangjátékot. Ekkor a képi világ már nem játszott szerepet számomra. És kezdődött a szélmalomharc a fülemmel, a mondatokkal, a félmondatokkal, szavakkal. A kétszer, ötször, tízszer újrhallgatott másodpercek. Amikor már sokadjára hallgatod, és még mindig nem érted. Ez olyan szinten felidegesített, hogy hagytam az egészet, és hetekig rá sem akartam gondolni. De aztán újból elővettem. A már részben elfeledett előadás felidézésének öröme adott egy újabb löketet és erőt, hogy végigcsináljam. És amikor már kész volt, akkor meghallgatni újból, ellenőrzés végett.

Így a recepciómban ezekről az előadásokról kettős kép alakult ki: a felvett előadás képi megjelenése és a hallás után legépelte szöveg. Mivel a képi világot csak egyszer láttam, így a szöveget teljesen tudtam függetleníteni tőle. Így, ennek a többszörös elidegenítésnek köszönhetően tudom ezeket a szövegeket drámai textusként olvasni. És ami még fontosabb: helyiértékükön kezelni. Tudom, hogy melyik az, amelyik életképtelen a Halász- (vagy Lukáts) rendezte előadás nélkül, a színészek személyisége nélkül, és melyik releváns drámai szöveg. Hozzáteszem, hogy ezek azért eléggé eltérő szövegek, stílusukban, koncepciójukban, megkomponáltságukban.

Dramaturgként az egyik legnagyobb élmény volt azt látni, hogyan jön létre egy előadás szövege. Lenyűgöző volt látni Halász Péter írástechnikáját. Ahogy egyszer csak a semmiből, egy beszélgetés közepén lediktálja a másnapi, egy órás előadás szövegekönyvét – ami nagyjából szó szerint el is hangzik, úgy ahogy azt lediktálta. Mai szemmel ezek a szövegek a leginkább életképesek (éppen azért, mert nem a színészi improvizációs szituációkra épültek). Teljesen elképzelhetőnek tartom e szövegek újbóli színrevitelét. Itt éreztem azt, hogy van értelme annak, amit én csinálok, hogy színpadi előadás alapján drámákat jegyzetek le, mint ahogy az állítólag Shakespeare színpadán történt.

Azok az előadások is izgalmasak voltak számomra, melyek alapvetően egy improvizációs vázra épültek, de nem szövegileg, hanem színészilag. Nagyon sokat lehetett abból látni és tanulni, ahogy Halász a színészekkel bánik, hogyan inspirálja és instruálja őket. Szép volt

látni azt a folyamatot, ahogy a színészek a hetek múlásával egyre jobban oldódtak fel, és mertek kreatívak, kísérletezők és ami a legfontosabb: önfeledten játszók lenni. Mert Halász maga is csak így, játszva tudott együttműködni velük, a játszáson keresztül rendezett és így próbálta talán öntudatlanul is nevelni őket. Nem véletlen, hogy ez a próbafolyamat több színész számára a mai napig élete meghatározó eseménye volt.

A Halász-kutatás mellett az egyéni feladatom Brecht *Sárgarézvásár* című művének fordítása volt. Halász alkotómódszerében és Brecht színházelméletében van egy alapvető azonosság: hogy a színházban a legfontosabb a színész játékossága. „A színház játékos.”- írja Brecht. És Halász Péter ezt teljes mértékben bebizonyította számomra a *Hatalom pénz hírnév szépség szeretet* előadásaival.